

УДК 37.016:811

РОМАН ДУЖИЙ

Національний університет оборони України, Київ

ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЯКІСНОГО ВІДБОРУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗС УКРАЇНИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Мета. Удосконалення мовної підготовки військовослужбовців ЗС України.

Ключові слова: іноземна мова, мовна підготовка, індивідуальні здібності.

Постановка завдання. Визначається необхідністю пошуку дієвих шляхів підвищення ефективності системи мовної підготовки ЗС України, зокрема, необхідністю вирішення питання якісного відбору кандидатів для навчання на курсах іноземних мов.

Методи досліджень. Аналіз факторів, які впливають на індивідуальні здібності до вивчення іноземних мов; аналіз рівня володіння іноземною мовою військовослужбовців ЗС України на початку навчання на курсах іноземних мов; порівняльний аналіз існуючих методик для визначення індивідуальних здібностей до вивчення іноземних мов; анкетування слухачів курсів іноземних мов щодо визначення факторів, які впливають на вивчення іноземних мов.

Результати досліджень. Можуть бути використані під час організації відбору військовослужбовців, працівників ЗС України та інших фахівців різних індустрій для навчання на курсах іноземних мов як в нашій державі, так і за кордоном.

Неспровокована загарбницька війна росії проти України зміцнила стосунки НАТО з Україною. З огляду на співробітництво держав-членів Альянсу з Україною постає питання в пришвидшенні нарощування чисельності особового складу Збройних Сил України з достатнім для співробітництва рівнем володіння іноземними мовами [1, с. 1].

Для виконання завдань за призначенням постає проблема організації якісного відбору військовослужбовців ЗС України для вивчення іноземних мов. Пов'язана вона насамперед з цілою низкою чинників, одним з яких є наявність здібностей до вивчення іноземної мови. Це питання завжди хвилювало не тільки тих, хто навчається, але

й викладачів, методистів, психологів і вирішувалося по-різному, залежно від наукової концепції, яка лежить в основі тієї або іншої методики, а також поглядів того або іншого науковця або викладача. Думки на цю тему відрізняються від беззастережного визнання необхідності наявності вроджених здібностей до оволодіння іноземною мовою до заперечення самого факту існування таких здібностей у принципі.

Існування здібностей до вивчення іноземних мов не піддається сумніву. Більше того наявність здібностей визнається однією з основних характеристик особистості. Коли говорять про здібності людини, то мають на увазі її можливості в тій або іншій діяльності, які призводять до значних успіхів в оволодінні цією діяльністю, а також до високих показників праці. За інших рівних умов (рівня підготовленості, знань, навичок, умінь, витрат часу, зусиль) здібна людина одержує максимальні результати в порівнянні з менш здібними людьми. Високі досягнення здібної людини є результатом відповідності комплексу його нервово-психічних властивостей вимогам тієї або іншої діяльності.

Мовну здібність (мовну компетенцію) визначають найчастіше як сукупність конкретних умінь, необхідних для мовних контактів з іншими людьми й оволодіння мовою як навчальною дисципліною. Переліки вмінь і навичок, що входять до мовної компетенції, у різних авторів не збігаються, що пов'язане з більшою кількістю цих умінь і відсутністю їх коректної ієрархії та класифікації.

Сучасна психологія вважає, що мовна здібність – це динамічний механізм, який постійно ускладнюється. Провідну роль у цьому механізмі відіграє середовище, навчання й виховання, а природною передумовою є наявність задатків, анатомо-фізіологічних особливостей мозку й нервової системи [2].

У той самий час, розглядаючи проблему здібностей у оволодінні іноземною мовою, необхідно розмежовувати поняття “мовна здібність” і “здібність до мов”. Мовна здібність характеризує можливість оволодіння в першу чергу рідною мовою. Здібність до мов, або лінгвістична здібність, забезпечує можливість оволодіння іноземними мовами.

Традиційно лінгвістичні здібності розділяють на мовленнєві (комунікативні) і власне – мовні, які у свою чергу диференціюються відповідно до ієрархічної побудови мови на фонетичну, лексичну, граматичну. Причому кожна з цих здібностей має складну структуру,

що складається з загального (інтелектуального) і спеціального (мовного) компонентів.

Усі іншомовні мовленнєві здібності перебувають у взаємодії та взаємозалежності й утворюють єдине ціле. Наприклад, Н. Андріянова [3] виділяє десять складових цих здібностей, дві з яких є основними здібностями (іншомовне мислення та почуття мови), чотири пов'язані з володінням основними аспектами мови (фонетичні, лексичні, граматичними, стилістичні), останні чотири пов'язані з мовними процесами (аудіювання, говоріння, читання, письмо).

Питання про наявність або відсутність у конкретної людини лінгвістичних здібностей є неоднозначним. Більшість методистів і психологів відкрито визнає, що механізм засвоєння мови ще не зрозумілий остаточно через його виняткову складність. Однак відомо, що людина має переваги при вивченні іноземної мови, якщо вона володіє:

- гарною слуховою диференціальною чутливістю, тобто розрізняє звуки та їхні відтінки, впізнає їх у потоці мовлення й імітує їх;
- достатнім об'ємом пам'яті;
- словесно-логічним мисленням.

В той самий час було б неправильно зводити лінгвістичні здібності лише до наявності пам'яті, слуху та логічного мислення. Лінгвістичні здібності – це дуже складне комплексне утворення.

В даний момент не існує єдиного тесту, що дає повне уявлення про наявність в індивіда лінгвістичних здібностей: завжди розглядається кожний з компонентів окремо, що пояснюється складністю та багаторівневою організацією структури здібностей.

Тому слід застосовувати комплексну методiku визначення в людини здібностей до вивчення іноземних мов, що включає в себе кілька різних тестів – як “паперових”, так і з використанням аудіо- та відеозаписів, структуроване інтерв'ю й інші сучасні методи. Така методика дозволяє в комплексі оцінити рівень лінгвістичних здібностей людини й дати індивідуальні рекомендації з їхнього розвитку.

Висновок. Отже, враховуючи вище сказане, можемо зробити такий висновок, що для оволодіння іноземною мовою має бути:

- високий рівень асоціативної пам'яті. Чим більший обсяг асоціативної пам'яті, тим легше дається вивчення іноземної мови;
- високий рівень розвитку фонематичного слуху, який дозволяє сприймати фонему не допускаючи помилок. Це важливий

компонент, який має прямий зв'язок з успішністю оволодіння іноземною мовою.

- високий рівень інтелектуальної лабільності, адже військовослужбовці, під час навчання, мають справу з безперервним потоком інформації. Отримуючи визначену кількість інформації їм необхідно оволодіти загальними принципами мислення, навичками розумової діяльності, вміннями використовувати резерв свого інтелекту і творчого потенціалу.

Література

1. Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021-2025 роки) : рішення Міністра оборони України від 01.03.2021. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf>.
2. Osodlo V., Rakhmanov V., Krykun V., Tarasenko N. & Aristarkhova M. (2022). Officers' foreign language training in educational and information environment of the Higher Military Educational Institution. *Review of Education*, 10, e3317. [https:// DOI: 10.33099/2617- 1775/2023-01/.org/10.1002/rev3.3317](https://doi.org/10.33099/2617-1775/2023-01/org/10.1002/rev3.3317).
3. Андріянова Н. Вільне володіння англійською мовою військовослужбовців Збройних сил України запорука сильної європейської армії. 2020. *Військова освіта*, 1 (41), 18-24.